

SOLUCIONS METROPOLITANES: INNOVACIÓ LOCAL PER ASSOLIR ELS ODS

CLELIA COLOMBO

Cap del Servei de Prospectiva i Estratègia, AMB

Actualment, coexisteixen dues megatendències mundials relacionades amb la transformació urbana i amb els grans moviments de població que es troben estretament vinculades: la *urbanització*, que implica que cada vegada hi ha més persones que viuen en ciutats; i la *metropolitanització*, derivada del creixement de les ciutats, que fa que s'integrin i es formin metròpolis que superen els límits administratius de la ciutat. Perquè aquests processos es facin de manera sostenible i amb el mínim impacte ambiental i social, és fonamental la consecució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible assenyalats en la Nova Agenda Urbana i en l'Agenda 2030.

Les metròpolis i les ciutats s'enfronten a escenaris incerts, noves necessitats i preguntes complexes i canviants a les quals cal donar resposta i trobar solucions per tal d'avançar cap a la sostenibilitat econòmica, ambiental i social i el respecte dels drets humans, especialment dels grups més desafavorits, les dones, els joves i els grups marginats. Així, a l'emergència climàtica, l'exclusió social, la pobresa, la desigualtat social i entre territoris, la mobilitat urbana o la transformació digital, s'hi afegeixen nous desafiaments com la generació d'energia sostenible o la provisió d'un sistema alimentari metropolità, que es deriven de canvis geopolítics importants esdevinguts arran de crisis com la guerra d'Ucraïna o la pandèmia de la COVID-19. Els canvis geopolítics actuals incideixen en els reptes de les metròpolis i confirmen la necessitat d'accelerar les solucions metropolitanes en termes d'energia, alimen-

tació, cadenes de subministrament o seguretat. Així, s'impulsen estratègies metropolitanes com la transició ecològica i digital, que es concreta en l'aposta per l'hidrogen verd, la reducció de les emissions de CO₂, la ciutat dels quinze minuts, l'impuls de la infraestructura verda, la gestió de l'aigua o el foment de l'economia circular.

El creixement urbà més enllà dels límits administratius de les ciutats demanda un canvi d'escala i la projecció de polítiques sectorials de mobilitat, canvi climàtic, econòmiques i socials amb dimensió metropolitana. En aquest context, les solucions metropolitanes es configuren com a estratègies conjuntes i polítiques metropolitanes que aporten respostes innovadores dedicades a abordar els grans desafiaments metropolitans i necessitats ciutadanes relacionats amb els objectius de les agendes globals de desenvolupament sostenible i els drets humans.

Es tracta de polítiques o programes que: a) estan connectats amb la política i els plans metropolitans, tant els de caràcter governamental –per exemple, els plans de mandat–, com els de caràcter sectorial –els plans urbanístics o plans d'acció climàtica–; b) són multidimensionals, inclouen simultàniament aspectes socials, econòmics, comunitaris, de sostenibilitat o digitals, entre d'altres; c) són multiactor, perquè apleguen els diversos agents del territori, tant públics com privats i sense ànim de lucre; d) són multinivell, perquè impliquen diversos nivells de govern en el seu disseny i implementació –no només a escala metropolitana–; e) tenen caràcter

innovador; f) estan inspirades en els reptes de les agendes globals de desenvolupament i hi donen resposta; g) contribueixen a la construcció urbana; h) són híbrides, combinen un tipus d'accions que resulten en la suma d'infraestructures i programes; i) són avaluable per al conjunt de la població i al conjunt dels territoris –són inclusives per a persones i per a ciutats–; j) estan idealment construïdes amb la participació de la ciutadania i dels principals agents del territori; i k) són escalables i transferibles a altres metròpolis i territoris.

Amb aquestes prerrogatives, s'han anat configurant les agendes globals de desenvolupament. L'any 2015, la Declaració de Montreal sobre àrees metropolitanas va contribuir al desenvolupament urbà sostenible recollit per l'Agenda 2030, i va reconèixer la importància de les àrees metropolitanas per a la seva consecució. Recollia les transformacions que calia fer per construir metròpolis solidàries, inclusives i respectuoses amb la biodiversitat i el patrimoni natural, cultural i paisatgístic, i integrava demandes com el dret a la ciutat, la governança metropolitana, un finançament just o el reconeixement de la diversitat. La Nova Agenda Urbana, aprovada a la conferència de Nacions Unides Habitat III l'any 2016, va plantejar un canvi de paradigma basat en la ciència de les ciutats, i va establir estàndards i principis per a la planificació, la construcció, el desenvolupament, la gestió i la millora de les àrees urbanes, d'acord amb els reptes i desafiaments polítics, socials, econòmics i ambientals. A pocs anys de l'horitzó 2030, cal seguir treballant amb l'objectiu que les àrees metropolitanas

siguin capaces de construir les complicitats necessàries per esdevenir actors polítics al servei de la ciutadania, amb l'objectiu d'assolir els objectius recollits per les agendes globals.

Des de la perspectiva de l'impacte que tenen sobre el territori i els mecanismes de governança que hi actuen, les solucions metropolitanas poden ser de gestió o d'acció.

Les solucions de gestió estan orientades a la millora dels instruments que fan possible l'administració metropolitana i que la fan més transparent, més eficaç, més eficient i més sostenible a nivell de recursos públics. Tenen un impacte indirecte en el benestar de la ciutadania i estan relacionades amb la millora de la governança, la legitimitat democràtica, la gestió eficient, el bon govern, la institucionalització, els marcs legals, la transparència, la rendició de comptes, la planificació, la participació, la comunicació o el futur de les metròpolis. La millora de la gestió metropolitana permet reduir la dispersió local i fomentar la col·laboració o la integració entre els diferents ens locals, establint una nova manera d'impulsar i activar iniciatives i polítiques públiques que aconseguixin l'objectiu que persegueixen. Aquestes solucions comporten un canvi organitza-

tiu i operacional que promou la participació amb l'impuls d'estratègies ascendents *-bottom-up-* i amb la reorganització administrativa, que implica la col·laboració i la cooperació de diferents perfils, departaments i municipalitats, la creació d'equips multidisciplinaris i la provisió de solucions que posin la ciutadania al centre. D'altra banda, suposen la millora de les dades i els

El creixement urbà més enllà dels límits administratius de les ciutats demanda un canvi d'escala i la projecció de polítiques sectorials de mobilitat, canvi climàtic, econòmiques i socials amb dimensió metropolitana

indicadors metropolitans, que han de permetre monitorar i comparar diferents metròpolis i a la vegada facilitar la formulació de polítiques públiques i serveis metropolitans que donin resposta a les necessitats de tota la població. En trobem alguns exemples al *Sistema Distrital de Cuidado* de la ciutat de Bogotà (Colòmbia), que ofereix serveis de diversa naturalesa a les famílies amb l'objectiu que aprenguin a reduir i redistribuir entre homes i dones el treball domèstic no remunerat; el *hub* internacional de l'hidrogen verd de la regió metropolitana d'Amsterdam (Països Baixos), impulsat amb la col·laboració d'actors públics i privats; o el Pla Especial de Protecció del Medi Natural i del Paisatge del Parc Natural de la Serra de Collserola (PEPNat), a la província de Barcelona, redactat i tramitat en un marc de governança i de consens molt ampli.

Les solucions d'acció impliquen el desenvolupament de polítiques públiques sectorials orientades a assolir els objectius de sostenibilitat de la Nova Agenda Urbana i de l'Agenda 2030. Tenen un impacte directe en la ciutadania i permeten assolir els objectius de sostenibilitat ambiental, social i econòmica. Són solucions relacionades amb la innovació social, la transformació digital a través de l'ús de les tecnologies i del desenvolupament de les ciutats intel·ligents, la

transformació verda, la inclusió social, de gènere i de diversitat, la informalitat econòmica, laboral o d'habitatge, la planificació de la ciutat, l'urbanisme i la resiliència. Alguns exemples de solucions metropolitanes d'acció són: el projecte de mobilitat i gènere de l'àrea metropolitana de Maputo (Moçambic), que és un projecte d'anàlisi, reflexió i acció sobre les polítiques i estratègies de mobilitat des d'un enfocament de gènere i de les diversitats; la regeneració de l'espai fluvial del riu Cheonggyecheon (Corea del Sud), que suposa la intervenció, la remodelació urbana i la recuperació de l'espai fluvial d'aquest riu que travessa el centre de Seül; o la Zona de Baixes Emissions de les rondes de Barcelona, que delimita una àrea de més de 95 km² on es restringeix progressivament la circulació als vehicles més contaminants amb l'objectiu de vetllar per la qualitat de l'aire i el dret a la salut.

Tanmateix, cal destacar que moltes de les solucions metropolitanes són mixtes, ja que combinen en una de sola solucions d'acció i de gestió. Són solucions que plantegen una acció sectorial sobre el territori i alhora milloren els instruments que fan possible la gestió metropolitana i obliguen a la creació de consorcis entre socis diversos del sector públic i del sector privat.

La sostenibilitat social, econòmica i mediambiental implica necessàriament reconèixer i enfortir la governança, la planificació, el finançament i les polítiques i la legislació en l'àmbit metropolità, fet pel qual resulta rellevant reconèixer i posar en valor la realitat metropolitana en l'impuls i l'adopció de solucions que ens acostin a la consecució dels objectius de les agendes globals i el respecte dels drets humans. Les solucions metropolitanes han de permetre assolir els objectius plantejats, a temps i de manera escaient, per fer que el món sigui econòmicament més just, socialment més equitatiu i ambientalment sostenible.

